соціально-економічної діяльності у мережній економіці. Перенесення традиційних видів діяльності в Інтернет стимулюється різними міжнародними і національними організаціями.

3. Нові можливості глобальних комунікацій між людьми дають їм нові інструменти для реорганізації форм їхньої спільної діяльності. Ці інструменти використовуються для розробки принципів "мережної організації". Масовою практикою є втілення цих принципів при модернізації діючих або створенні нових організацій, що дає їм нову якість, завдяки якій вони вже не можуть бути віднесені ні до ієрархічної, ні до ринкової форми. На практиці процес мережної модернізації існуючих організацій, як правило, означає активне використання інформаційних технологій і певне зменшення долі традиційних ієрархічних форм управління за рахунок підвищення долі колективних форм. При створенні нових мережних форм організації, а також при модернізації існуючих, виконавці орієнтуються на такі основні потенційні переваги: а) економія на переміщеннях, б) внутрішньофірмовий інформаційний простір; в) колективне формування інформаційних ресурсів; г) внутрішньофірмова координація.

4. Різні види економічної інфраструктури стають більш ефективними, коли починають користуватися можливостями Інтернет-технологій. Це призводить до модернізації інфраструктури в економіці та створення мережних інституційних структур. Сьогодні найбільш помітні впровадження Інтернет-технологій належать трьом наступним економічним інститутам: а) торгівля; б) фінанси; в) трудові відносини.

Отже, мережна економіка стає все більш помітною, що пов’язане з широким застосуванням Інтернет-технологій, все частішою заміною традиційних форм діяльності новими, заснованими на використанні Інтернет. Результатом стає створення мережних форм організацій та адаптація загальноекономічної інфраструктури до нових можливостей глобальних мереж.

Н.Л. Савицька, канд. екон. наук, доц. *(ХДУХТ, Харків)*

ФУНКЦІЇ МЕРЕЖНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ

Інфраструктура господарської системи формується відповідно розвитку товарного виробництва, його техніко-технологічного забезпечення та еволюції ринкового господарства. Весь перебіг господарського розвитку показує, що природа інфраструктури господарства закладена, перш за все, у специфіці взаємодії об’єктивних і суб'єктивних чинників суспільного виробництва. При перенесенні господарської діяльності в середовище Інтернет з’являється віртуальна або мережна економіка (network economy), тобто особливий економічний простір, в якому здійснюється електронна комерція, електронний бізнес.

Розвиток та поширення мережної економіки вимагає створення відповідної інфраструктури, яка поєднує виконання як традиційних, так і специфічних функцій. Аналіз функцій інфраструктури доцільно проводити у розрізі структурних її елементів, що відповідає системному методу дослідження. Так, інфраструктурний комплекс мережної економіки включає: матеріальну інфраструктуру, тобто виробництво комп'ютерів і комунікаційного устаткування; прикладну інфраструктуру – виробництво програмного забезпечення, мультимедіа, створення веб-сайтів, які надають послуги для оптимізації електронної комерції; посередницький рівень: компанії-провайдери, що забезпечують функціонування пошукових порталів, які займаються інтернет-рекламою; електронну комерцію, тобто компанії, які безпосередньо здійснюють комерційні операції в Інтернеті. Коли йдеться про комерційне використання можливостей мережі різними економічними суб'єктами, в структурі електронної комерції, як правило, виділяють декілька ланок: реклама і представлення товару; здійснення операцій купівлі-продажу через канали мережі; післяпродажні послуги клієнтам; електронний банкінг; вибудовування відносин із клієнтами. Таким чином, інфраструктура мережної економіки є категорія, що позначає сферу послуг, що організаційно і матеріально забезпечує основні ринкові процеси взаємного пошуку один одного продавцями і покупцями, рух товару, обмін товарів на гроші, а також фінансово-економічну діяльність посередницьких структур у мережі Інтернет.

Серед найважливіших функцій, що забезпечуються інфраструктурою мережної економіки, можна виділити наступні:

− створення онлайнового ринкового середовища та активізація господарської діяльності. Полягає у розширенні ринкового простору, подоланні географічних відстаней, переміщенні економічної активності із географічного у кіберпростір; забезпеченні електронних форм обміну;

− забезпечення доступу до інформації, ринків, їх прозорості для всіх учасників обміну. Мережева інфраструктура знижує витрати на формування і підтримку інформаційного середовища. У відповідь на загрозу інформаційного переповнення створюються спеціалізовані системи поширення оперативної інформації. Інформаційний простір набуває властивості “керованої прозорості”, коли доступ до зовнішніх ресурсів практично не обмежується;

− координація попиту і пропозиції. Завдяки новим засобам комунікацій, що забезпечують здобуття інформації в реальному режимі часу, зростає і швидкість пристосування фірм до попиту, що змінюється в мережевому середовищі. Гнучкість дій перетворює адаптацію пропозиції до попиту у багатьох випадках практично у миттєву. Організація зворотних зв'язків дозволяє імітувати в реальному часі економічні рішення, в яких задіяна велика кількість учасників;

− адаптація виробництва до вимог конкретного клієнта. Мережева інфраструктура сприяє створенню кастомізованих товарів і послуг;

− зниження трансакційних витрат. Електронна система комунікацій дозволяє у багатьох випадках зв'язувати попит і пропозицію безпосередньо, без посередників – по лінії «споживач – виробник», що різко збільшує швидкість здійснення операцій і значно зменшує трансакційні витрати;

− гармонізація віртуального та матеріального економічного простору, посилення синергетичного ефекту від їх поєднання;

− логістична функція. Зменшується дія обмежуючих чинників географічного розподілу учасників спільної діяльності;

− соціальна функція. Виражається в розширенні можливостей зайнятості населення і вільного вибору кожним членом суспільства відповідного йому місця в системі суспільного поділу праці. Мережна інфраструктура це сфера застосування трудомісткої складної і висококваліфікованої праці, яка має велике значення для створення робочих місць і забезпечення раціональної зайнятості населення.

Таким чином, мережна інфраструктура є невід'ємною частиною сучасної ринкової економіки, що багато в чому визначає її відтворювальні та конкурентні можливості.

Н.Г. Ушакова, канд. екон. наук, проф. *(ХДУХТ, Харків)*

ОСНОВНІ РИСИ МЕРЕЖНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення інформаційного суспільства супроводжується трансформацією інститутів та механізмів організації і регулювання сучасної економіки. Розвиток мережної економіки, що базується переважно на горизонтальних зв'язках, призводить до еволюції сучасних економічних систем, формування нових відносин між ними і вимагає адекватних механізмів їх регулювання. Це якісно нова взаємодія суб'єктів відносин, яка починає витісняти традиційні форми економічних відносин у суспільстві. Вже зараз мережні особливості властиві майже всім видам економічної діяльності, їх вплив постійно посилюється.

Мережні риси економічної діяльності традиційно розглядаються при аналізі підприємств і виробничих процесів, що організовані за мережною ознакою. До них відносяться транспортні перевезення, телекомунікаційні підприємства, гнучкі автоматизовані виробництва тощо. Для підприємств цих галузей економіки мережні риси є невід'ємною часткою виробничого циклу.

Поняття "мережна економіка" більш загальне у порівнянні з економікою мережі і відноситься до вивчення мережних особливостей і явищ, що мають місце в різних ситуаціях. Виявляється, що господарська діяльність підприємств, що працюють в умовах ринкової економіки і вертикальної форми управління, володіє деякими рисами, властивими мережній формі організації. При перенесенні ділової активності в єдиний інформаційний простір мережні риси стають переважаючими.

Сьогоднішній стан мережної економіки є результатом складної динаміки й інтенсифікації людських і технологічних взаємодій з одного боку, і еволюції форми соціально-економічної діяльності з іншого. Мережна економіка є еволюційним перетворенням форми господарювання. За останні 30-40 років перетворенню піддалися ті відтворювальні процеси, які вимагають якісної й швидкої інформаційної взаємодії.

Таким чином, мережні структури поступово вбудовуються в господарську діяльність економічних суб'єктів. Логічно припустити, що мережна економіка є механізмом, вбудованим всередину традиційно сформованої соціально-економічної системи.

Для мережних структур характерна типова залежність як від ринку, так і від ресурсів. Особливо зростає ресурсна залежність у зв'язку з тим, що мережні компанії поряд із власними потужностями й персоналом використовують на договірних умовах необхідні будинки, транспортні засоби, комп'ютерну техніку й персонал інших компаній. Тим самим компанії попадають у певну залежність від зовнішніх факторів. У мережних компаніях неможливе використання традиційних відносин у сфері зайнятості робочої сили. Трудові відносини в таких компаніях встановлюються на основі строкових трудових договорів, часткової зайнятості, договорів про взаємне надання персоналу компаніями, договорів з фахівцями вільних професій.

Перехід світової спільноти до технологічного укладу, що базується на мережному розвитку виробництва і управління, на масовому використанні інформаційно-комунікативних технологій, визначає новий ступінь сучасної цивілізації. Її головні риси – посилення ролі кваліфікації, професіоналізму і творчих здібностей робітника як головних характеристик праці і людського капіталу.

Зміни в характері конкуренції в умовах інформатизації суспільства і переходу до економіки мережних структур формує нові вимоги до системи освіти. Так звані віртуальні робочі місця, що вже зараз широко розповсюджені і завдяки яким у ряді випадків відпадає необхідність безпосереднього контакту між робітниками у трудовому процесі, потребують іншої психології робітника, спеціальної підготовки, принципово іншого кваліфікаційно-освітнього рівня, можливо, навіть зміни самого поняття кваліфікації. Мережна економіка потрібує спеціалістів нового типу: робітники окрім високих професійних якостей мають бути спроможними до управлінської та підприємницької діяльності, до діагностування ділових відносин і